

” ET MEGET FORARGELIGT OG RYGGESLØST LIV OG LEVNET ”

OM GODSEJERENS ROLLE I BRUGEN AF 1700-TALLETS TUGTHUSE
TIL FORBEDRING AF LANDETS UNGDOM

CENTER FOR
THE STUDY OF
LUTHERAN
THEOLOGY AND
CONFESSIONAL
SOCIETIES

DANMARKS FRIE
FORSKNINGSFOND

RIKSBANKENS
JUBILEUMSFOND

THE SWEDISH FOUNDATION FOR
HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

CENTER FOR THE STUDY OF LUTHERAN THEOLOGY AND CONFESSIONAL SOCIETIES

ULYDIGE BØRN

- Vold mod forældre strafbart ifølge Danske Lov 6.5.1-3

Viborg Tugt- og Manufakturhus
1739

Møns Tugt- og Manufakturhus i
Stege, 1737

Odense Tugt- og Manufakturhus,
1752

- ” alle utroe og beviislig modvillige Tjeneste-Folk, alle Løsgiengere, fremmede og indenlandske Betlere
- ” Børn, som ere imod Forældre ulydige og opsætsige, eller ikke vil lade sig styre af Forældre, eller af Forældrene have Medhold i slig Ondskab, saavel som de, der med Drikken, Banden og Sværger, ond Forligelsesmaal i deres Ægteskab og anden saadan uchristelig Opførsel

Fundatz, cap. 2, art. 3

GODSEJEREN

- Børnene → brud på det fjerde bud (du skal ære din far og din mor – og Danske Lov)
- Forældrenes pligt → opdrage gode kristne og gode borger
- Godsejeren →
  - Husbondmyndighed
  - Øvrighed
  - Både godsejer og amtmand / stiftamtmand -> forældreautoritet

JOHAN HENRICH BECKER

- Johan Henrich Becker fra Odense (købstad)
- Lensgreve Christian Rantzau, Brahesborg – amtmand og stiftamtmand
  - Rejser sag efter henvendelse fra præsten
- Retssag ved Odense byret →
  - 20 vidner
  - Ulydig, doven og voldelig

holdt for rådeligst at sende ham til Tugthuset på nogen tid, om sligt noget hos ham kunde virke, i stedet for, efter faderens tilbud, at lade ham fare til Holsten, hvor han venteligen, vilde fremture i sin ondskab, og hvorved man altså ikke nåede det rette mål, som er, at bringe ham til forbedring.

GODSEJEREN SOM ØVRIGHED

- En godsejerfunktion at regulere forældreautoriteten i de små hushold
- Forældrenes initiativ
  - Søger godsejerens / amtmandens hjælp til at få ulydige børn i tugthus
- Godsejerens initiativ
  - En form for politi-myndighed / udbygget forældreautoritet

...imodtage til arbejde udi Tugthuset indtil videre, en bondedreng navnlig Lars Jørgensen som bemeldte hans excellence formedelst ulydighed imod sine forældre og opsætsighed imod andre, har begæret der at måtte vorde indsat til korrektion og bedring

OPSAMLLENDE BEMÆRKNINGER

- Børnenes / borgernes opdragelse en del af godsejerens husbondansvar
- Husholdet et sted for statsbygning gennem opdragelsen af gode borgere og gode kristne
- Samme ansvar / øvrighedsfunktion som godsejer og amtmand?
- Amtmandspraksis / ansvar afsmittende effekt på udøvelsen af godsejerens husbondansvar?

LUMEN

LUTHERAN
MENTALITY

CENTER FOR
THE STUDY OF
LUTHERAN
THEOLOGY AND
CONFESSIONAL
SOCIETIES